

JEAN

BARBE

KAIP TAPTI PABAISA

Apdovanota 2010 m. Lietuvos jaunųjų frankofonų premija

TYTO ALBA

JEAN

BARBE

R O M A N A S

KAIP TAPTI PABAISA

Iš prancūzų kalbos vertė Asta Dumšienė

Vilnius 2011

ŽVAIGŽDĖS TEN, VIRŠUJE

Kalnų viršūnės skendėjo sniege. Kopėme aukštyn gaubiami tamsos, tylomis, kartkartėmis stabtelėdami ir įtempdami ausis. Kulky švilpesį gali girdėti netgi tada, kai liaujasi šaudyti, ir tada, kai dar nešaudo. Jei sykį į jus šovė iš viršaus, tai ir toliau šaudys iš viršaus. Gali būti ir atvirkščiai. Noriu pasakyti, nesvarbu, į kurią pusę atsisuksime, vis tiek pamatysime šautuvo vamzdį.

Medžių tankmėje buvo siaubingai tamsu, nieko negalėjai nei įžiūrėti, nei išgirsti. Tyla ir tamsa. Jūs nežinote, į ką panaši toji tyla ir tamsa. Tai kurtinamo triukšmo ir ugnies preliudija. Tyla ir tamsa slepia daugybę ugnies pliūpsnių, nekantraujančių išsiveržti su trenksmu ir švilpesiu. Bet kada? Jūs nematote tamsos, negirdite tylos, tik stovite ir neramiai lūkuriuojate kurtinamo griausmo ir ugnies, kai pabaisos išlenda iš savo slėptuvių.

Karas kelia siaubingą triukšmą. Neįmanoma vienam kito girdėti, net galvoti. Kita vertus, negalvoji. Reaguoji. Po tam tikro laiko jauties lyg įsuktas į vatą, triukšmas visus apkurtina, viską užgožia, izoliuoja. Tampi atskirtas nuo savęs paties. Tokiomis akimirkomis jaučiuosi nenugalimas. Tai nėra įsivaizdavimas. Niekuomet nebuvau sužeistas, atsipirkau tik įdrėskimais. Dažniau esu matęs savo

kraują tekant virtuvėje nei kare. Ir vis dėlto aš puikiai moku elgtis su peiliais. Bet dar geriau su ginklais. Tai gamtos dovana.

Vinguriuodamas keliukas kilo į viršūnę, tačiau mes sėlinome šalimais, mišku. Žengiau dešinėje su keletu vaikinų. Kapitonas kairėje su Mistraliu ir didžiąja būrio dalimi. Kopiau aukštyn. Man buvo liepta kopti. Nežinojau, ką ten, viršuje, rasim, man niekas to nepasakė, o aš neklausinėjau. Lipau spengte spengiančioje tyloje, vingis po vingio, laikydamas pirštą ant gaiduko, kol netikėtai įbridau į sniegą. Sniego kilimas, rimtai, tai buvo panašu į sniego kilimą, tolygiai storėjantį ties kalno viršūne.

Beje, ar dar toli ta viršūnė? Neturėjau žalio supratimo, ir man tai nerūpėjo. Bet sniegas... Sykiu tai buvo ir laimė, ir pavojus. Naktis buvo be mėnesienos, tačiau sniege atsispindinčios blyškios žvaigždžių šviesos pakako kalnui apšviesti. Jaučiausi beveik kaip sapne. Bet kartu žinojau, kad esu matomas, baltam sniege juoduojantis siluetas. Man nusispjaut. Buvo gražu. Pliki medžiai, eglės juodomis sukniomis, žvaigždės. Smigau sniege iki kulkšnių, paskui jau iki kelių. Medžių tankmė ėmė retėti, ir nė nepajutom, kaip netikėtai atsидūrėm kalno viršūnėje. Ten stovėjo observatorija. Sena, baltut baltutėlė ir apibarstyta sniegu lyg pyragas. Ji nebuvo moderni, ir tai man patiko. Ten buvo nereikalingų linkių – kažkas nepabijoję sukonstruoti nebūtinų detalių. Pastatyta ant kalno viršūnės, observatorija priminė plikio, žvelgiančio į bekraštes tolumas, pakaušį.

Iš ten, kur stovėjau, nemačiau teleskopo akies, bet mačiau didžiulę, iš pažiūros visai nereikalingą anteną, styrančią ant kupolo lyg plastikinių jaunavedžių porelė ant vestuvinio torto. Išsyk supratau, kad būtent tai ir yra mūsų tikslas: telekomunikacijos antena.

Daviau vyrams ženklą išsisklaidyti, mechaniškai, iš įpročio. Buvo taip gražu, taip ramu. Galėjai viską matyti kaip dieną, na,

NELAIMĖLIŲ UŽTARĖJAS

Atbėgę vaikai mane erzino. Atsirėmę į mano kambario durų staktą jie visgi džiaugėsi matydami, kaip kraunuosi lagaminus. Tačiau kai pradėjau ant lovos dėlioti naujus, dar supakuotus marškinius, ką tik sulankstytus kostiumus, brangius aksesuarus, darančius prie mano karinės aprangos, pajutau jų žvilgsnį, besigręžiantį per mano pakaušį ligi pat trečio stuburo slankstelio.

Tiesa, kad juos palikau, išvykau be jų. Taip pat tiesa, kad juos palikęs jaučiausi laimingas. Tasai skausmas kaklo srityje kaip fiziologinė pasekmė neabejotinai išimetė dėl nešvarios sąžinės, kurios našta ėmė darytis nebepakeliama.

Bet tai buvo mano primoji misija į užsienį. Tarptautinė byla galėjo tapti svarbiu jauno advokato karjeros postūmiu. Tai buvo nuotykis, kurį išgyvenau kaip savaime suprantamą dalyką. Prieš pradėdamas studijuoti šiek tiek keliavau, bet nepatyrčiau jokių rimtesnių išbandymų nuo advokatų kolegijos laikų ir nuo tada, kai žmona jau antrą kartą gimdė naudojant epidurinę nejautrą.

Paskui įlindau į tėvo vaidmenį lyg į karinę uniformą, pasirengęs rūpestingai atlikti savo pareigą, be abejo, pareikalausiančią didelių pastangų. Atsiklaupiau keturiomis ant grindų, kad galėčiau

juos pakutenti, tačiau netrukus pajutau, kad darau tai nenuoširdžiai. Ir kurgi toji širdis? Pamečiau ją kažkur pakeliui, taigi nebe-pajėgiau pakelti rankos nuo grindų.

– Gal norėtumėt pažiūrėti televizorių? Kokį nors filmą?

Vyresnysis sūnus papurtė galvą, stipriai įsitverdamas staktos.

Kaip, velniai rautų, tie mažamečiai pypliai, iš pažiūros negalintys nustygti vietoje, stovėjo čionai nė nekrustelėdami ištisas dešimt minučių? Ir kas čia tokio nepaprastai įdomaus žiūrėti, kaip keturiasdešimtmetis kraunasi lagaminą?

Kone varu išvariu juos į virtuvę, kad trukdytų savo mamai ir atstotų nuo manęs; Florencija negalėjo liautis pykusi nuo tos aki-mirkos, kai pranešiau jai, jog išvykstu, o jos žvilgsniai, varstantys mane nuo pat labo ryto, priklausė vienai iš šių dviejų kategorijų: ledinis abejingumas arba troškimas nužudyti. Atsidusau, keliu prispausdamas lagaminą, kad galėčiau užsegti.

– Tėveli, kodėl tu išvažiuoji? – paklausė Arturas.

Ką galėjau atsakyti? Nepastebimai mestelėjęs akį į savo laikrodį (turėjau dar keletą minučių) ištiesiau rankas, ir mano vaikučiai puolė glėbin lyg barbarų gauja. Užuoat pasiaiškinęs, pargrioviau sūnų į lovą ir pradėjau kutenti – bailumas buvo viena stipriausių mano savybių. Duktė užšoko man ant nugaros, taigi kutenimo porcija teko ir jai, kol galiausiai tarp visų trijų užvirė epinis pagalvių mūšis, bet pačiame įkarštyje visas susivėlęs ir uždusęs privalėjau pasiduoti, nes atėjo metas iškeliauti.

Užsimečiau apsiaustą ir nunešiau lagaminą su rankine prie laukų durų. Vaikai kabojo iš šonų, įsitvėrę mano apsiausto skvernų. Stipri ir besąlygiška jų meilė man buvo nesuvokiama.

Juodu stvėrė man už šlaunų, bandė užsilipti ant pėdų ir žingsniuoti drauge, kol aš sukau virtuvės link, kur Florencija įnirtingai šveitė tą patį puodą jau geras dvidešimt minučių. Atsisveikinimo

akimirką žinojau, kad mane apsviję vaikai suveiks kaip skydas: iš pagarbos jiems Florencija susitvardys.

– Jau metas, – pasakiau.

Atgalia ranka ji nusibraukė nuo kaktos plaukų sruogas, išslydusias iš beirstančio kuodo. Neryžtingai prisiartinau, norėdamas pabučiuoti. Paskutinę akimirką ji nusuko lūpas ir man teko pasitenkinti pakštelėjimu į skruostą. Jos akys vis dar degė pykčiu ir dėl to ji atrodė dar gražesnė. Mane kankino siaubingas kaltės jausmas.

– Rytoj paskambinsiu, – pasakiau.

Florencija atsitraukė per žingsnį, atsiduso ir pažvelgė man į akis.

– Gerai, – galiausiai tarė. – Geros kelionės, Fransua.

Šiaip ne taip išspaudė varganą šypseną. Nesitikėjau. Priėmiau tai kaip savotišką palaiminimą. Pasilenkiau pabučiuoti vaikų. Arturo akys pritvino ašarų. Margo iškrapštė iš nosies riebę snarglį ir įsikišo į burną. Pabučiavau ją į kaktą.

– Sudie! Viso labo! – atsiveikinau čiupdamas lagaminus. – Iki greito! Klausykit mamos!

* * *

Kankinamas daugybės prieštarinių jausmų, įsitaisiau ant užpakalinės taksi sėdynės ir paprašiau nuvežti į oro uostą. Išsitraukiau iš kišenės gertuvę su romu ir nurijau didžiulį gurkšnį. Kai alkoholis sprogo pilve ir jo šiluma užliejo kraują, palengvėjimas nuslopino baimės pojūtį, o gėda užleido vietą jauduliui. Įsivaizdavau vis dar stovinčią virtuvėje Florenciją, spaudžiančią prie savęs ašarotus vaikus ir žvelgiančią į tą vietą, kurioje aš ką tik stovėjau ir iš kurios galiausiai dingau. Tas Florencijos žvilgsnis mane tiesiog per-

Jean Barbe (Žanas Barbas; g. 1962 m. Monrealyje) – kanadiečių rašytojas, žurnalistas ir keliautojas, penkių romanų autorius. Jo antrasis romanas „Kaip tapti pabaisa“ 2004 m. buvo apdovanotas *Prix des libraires du Québec*. 2010 m. Tarptautinių frankofonijos dienų metu šiai knygai buvo suteikta Lietuvos jaunųjų frankofonų premija.

Romanas *Kaip tapti pabaisa* – pasakojimas apie tai, kaip nedaug reikia, kad monstras, slypintis kiekviename mūsų, išnirtų į paviršių. Apie tai, kad tie, kuriuos mes laikome pabaisomis, buvo paprasti žmonės. Apie tai, kas dedasi viduje tų, kurie iš pažiūros lengva ranka žudo kitus – kare ir taikiame gyvenime.

Jaunas advokatas, kurio ima nebedžiuginti nei darbas, nei šeima, praradęs gyvenimo skonį, iškviečiamas ginti žmogaus, kurį laikraščiai vadina Pabaisa. Buvęs virėjas, smogikų būrio narys, kurio sąžinę slegia kelios dešimtys įvykdytų žmogžudysčių, advokatui kelia keistą smalsumą. Pirmapradis žiaurumas, kurį, jo manymu, įkūnija Pabaisa, vertas susidomėjimo ir bandymo įsigilinti.

Tačiau Pabaisa tyli, o atsakymus į savo klausimus advokatas privalo susirasti pats... Kas skatina žmogų žudyti kitus? Kokį vaidmenį atlieka visuomenė? Galiausiai – ar tikrai blogis yra neatsiejama kiekvieno žmogaus esybės dalis?

Karas ir taika, apmąstymai ir žudynės susipina romane į vieną raizgų kamuolį ir priverčia susimąstyti, ar kartais iš veidrodžio į kiekvieną mūsų nežvelgia pabaisos akys.

ISBN 978-9986-16-818-8

TYTO ALBA

9 789986 168188

www.tytoalba.lt